

2. Пугаченко О. Б. Облік процесів матеріального забезпечення в системі управління хлібопекарними підприємствами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О. Б. Пугаченко. — Одеса, 2008. — 17 с.
3. Сиротенко Н. А. Функції обліку та контролю в системі управління матеріальним забезпеченням виробництва (на прикладі підприємств кондитерської галузі) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Н. А. Сиротенко. — Одеса, 2007. — 17 с.
4. Безсмертна О. В. Ефективність логістичної концепції постачання сировини на молокопереробних підприємствах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / О. В. Безсмертна. — Житомир, 2007. — 20 с.
5. Андрушко А. М. Ефективність постачальницько-збутової діяльності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / А. М. Андрушко. — Львів, 2008. — 20 с.
6. Панченко М. І. Цивільне право України : навч. посіб. [Електронний ресурс] / М. І. Панченко. — К. : Знання, 2005. — 583 с. — Режим доступу : <http://all-books.biz/pravo-grajdanskoe/dlya-chogo-skladayut-komertsiyniy.html>.
7. Про первинні документи [Електронний ресурс] / Школа бухгалтера. — 2007. — № 2. — Режим доступу : <http://www.dtk.com.ua/show/3cid01755.html>.
8. Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні : наказ Міністерства транспорту України від 14.10.97 р. № 363, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98>.
9. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів : Наказ Міністерства статистики України від 21.06.96 р. № 193 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.2329.0>.

УДК 65.012(477)

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Петрицька О.С., к.е.н., викладач

Хмельницький національний університет

У статті розглядаються діалектика та напрями розвитку економічного аналізу в сучасних умовах. Автор підкреслює, що в сучасних умовах господарювання особливої уваги набуває аналіз інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства. У статті розглядається необхідність удосконалення аналізу бухгалтерської звітності, діагностичного аналізу, маркетингового аналізу.
Ключові слова: економічний аналіз, інноваційний аналіз, інвестиційний аналіз, діагностичний аналіз, маркетинговий аналіз, розвиток, підприємство, ринкові відносини.

Petritska O.S. НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО АНАЛИЗА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ / Хмельницкий национальный университет, Украина

В статье рассматриваются диалектика и направления развития экономического анализа в современных условиях. Автор подчеркивает, что в современных условиях хозяйствования особое значение приобретает анализ инвестиционной и инновационной деятельности предприятия. В статье рассматривается необходимость совершенствования анализа бухгалтерской отчетности, диагностического анализа, маркетингового анализа.
Ключевые слова: экономический анализ, инновационный анализ, инвестиционный анализ, диагностический анализ, предприятие, рыночные отношения

Petritska O. DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF ECONOMIC ANALYSIS IN NOWADAYS CONDITIONS / Khmelnytsky national university, Ukraine

The questions as to how the development of economic analysis. The author emphasizes that in the contemporary economy is especially important to the analysis of investment and innovation of the company. The article also addresses the need to improve the analysis of financial statements, diagnostic analysis.
Key words: economic analysis, innovative analysis, investment analysis, diagnostic analysis, enterprise, market.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічний аналіз як найважливіша складова економічних наук, у вирішальній мірі визначає достовірність та надійність висновків, які робляться в відношенні стану, перспектив розвитку та ефективності діяльності суб'єктів господарювання різного рівня. Сучасний стан економічного аналізу характеризує його як досить розроблену в теоретичному плані науку. Методики аналізу створені в попередні періоди адаптуються до нових умов господарювання. Проте, аналітична наука перебуває в стані розвитку, що визначається об'єктивними причинами, пов'язаними зі змінами в економіці (розширенням самостійності господарюючих суб'єктів у здійсненні своєї діяльності, зміщенням пріоритетів у бік інтересів власників компаній тощо). У даних обставинах вимагають уточнення, доповнення та адаптації до нових умов господарювання розроблені в попередні періоди методики аналізу використання економічного потенціалу організацій, виробництва продукції, її собівартості, фінансового стану. Усе це набуває особливої актуальності в умовах обмеженості ресурсів, дефіциту джерел фінансування, періодичними фінансовими кризами, характерними для сучасного етапу розвитку економіки країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-методологічним аспектам економічного аналізу присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед них: М. І. Баканов [1], С. Б. Барнгольц [2], І. А. Бланк [3], Н. Р. Вейцман [4], В. М. Івахненко [5], І. І. Каракоз [6], С. З. Мошенський [7], Г. В. Савицька [8], М. І. Туган-Барановський, В. І. Самборський [6], А. Я. Усачов [9], М. Г. Чумаченко [10], Г. В. Шадріна [11], А. Д. Шеремет [12] та інші вчені.

Теорія, методологія, методика, способи і прийоми економічного аналізу склалися поступово, проходячи складні, часом суперечливі етапи розвитку. Економічний аналіз сформувався на базі таких дисциплін, як балансознавство, бухгалтерський облік, фінанси, статистика. У рамках цих наук з'явилися перші найпростіші способи аналітичного дослідження.

Становлення аналізу господарської діяльності як науки відбулося в 30-ті роки. Він став широко застосовуватися на практиці для комплексного системного вивчення економіки підприємств і пошуку резервів збільшення виробництва продукції. Поворот від аналізу балансу до комплексного аналізу всіх сторін господарської діяльності та визначення їх впливу на її кінцеві результати був здійснений Н. Р. Вейцманом у праці «Счетный анализ (методы исследования деятельности торгового предприятия по данным его бухгалтерии)», 1924 р. Вперше в літературі були висловлені ідеї щодо необхідності комплексного дослідження всіх сторін діяльності підприємства в їх взаємозв'язку і взаємодії, і дослідження з цією метою всіх джерел інформації. У 1926 році опублікована книга А. Я. Усачова «Экономический анализ баланса», де вперше зустрічається словосполучення «економічний аналіз» і в якій викладаються питання економічного аналізу промислового виробництва. Виходять книги Н. А. Кипарисова «Анализ баланса» (1925 р.), А. А. Афанасьєва «Кругооборот капитала в предприятии» (1929 р.), серія статей С. К. Татур «О скорости обращения капитала». У цих публікаціях були закладені основи нового наукового напрямку – комплексного дослідження госпрозрахунку, обліку та економічного аналізу. Уже тоді було висунуто ряд вимог, співзвучних з тими, які висувуються до аналізу в даний час.

У роки Великої Вітчизняної війни особливого значення набуло практичне впровадження способів і прийомів аналізу для пошуку резервів скорочення витрат, зростання продуктивності праці, збільшення обсягу продукції. У той же час, також, видавалися роботи з економічного аналізу, в основному в промисловості. З економічного аналізу було створено багато праць, серед яких І. А. Шоломович.

«Некоторые вопросы анализа оборотных средств промышленного предприятия» (1942 р.), А. І. Сумцов «Хозяйственнику о бухгалтерском учете и анализе баланса промышленного предприятия» (1941), Н. Р. Вейцман «Что должен знать хозяйственник о бухгалтерии и анализе баланса» (1943) та багато інших праць [12].

На розвиток теорії економічного аналізу вплинули роботи, видані за останні роки. До них можна віднести: С. Б. Барнгольц «Экономический анализ хозяйственной деятельности на современном этапе развития» (1984 р.) «Теория экономического анализа хозяйственной деятельности» за ред. А. Д. Шеремета (1982 р.) та інші роботи [11].

Слід відмітити внесок українських вчених, які відіграли значну роль у розвитку теорії, методології та практики економічного аналізу. Серед них: М. І. Туган-Барановський, (заклав основи теорії аналізу господарської діяльності та факторного аналізу), І. І. Каракоз та В. І. Самборський (зробили вагомий внесок у розвиток методики комплексного економічного аналізу), Г. Т. Лещенко (один з перших перших в Україні, хто написав підручник з аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств) [13], М. Г. Чумаченко (вніс вагомий внесок у розвиток прогресивних напрямків економічного аналізу). Серед вітчизняних вчених, які фундаментально займалися аналізом господарської діяльності, слід також відмітити М. І. Яцківа, який вивчав і впроваджував аналіз господарської діяльності

сільськогосподарських підприємств, та В. М. Івахненко, науково-педагогічний напрямок якого – «Економічний аналіз» [7].

Зміни, що відбуваються в нашому суспільстві, висувають нові вимоги до організації та проведення економічного аналізу. Із поширенням роздержавлення, приватизації і встановлення господарської самостійності всіх організаційних структур розширюється сфера його застосування. Посилиться значення аналізу фінансових позицій підприємств, інноваційно-інвестиційного, маркетингового аналізу тощо. Таким чином, питання щодо напрямів розвитку економічного аналізу в сучасних умовах потребує подальшого дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

У роботі ставиться завдання визначити напрями розвитку економічного аналізу в умовах ринкових відносин.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз середовища, умов життя, процесів і явищ господарської діяльності проводиться від початку виникнення людства. Розвиток капіталізму в Російській імперії, утворення великих промислових підприємств, широкої системи банків і кредитних установ, кооперативної системи господарювання покликали до життя самостійну галузь знань, завданням якої повинно було стати вивчення діяльності господарства, виявлення резервів виробництва, обґрунтування управлінських рішень [8]. Прийоми аналізу прийшли до нас з Давньої Греції. У XIX ст. аналіз було поглиблено і розширено в Англії, Німеччині, Франції та інших країнах. У нашій державі розвиток економічного аналізу прийшовся на початок XX століття.

Із початку XX століття проведено значну роботу з розвитку теорії економічного аналізу й удосконалення його методики. Фактично було підготовлено основу для наступного, нинішнього, етапу – економічного аналізу, що відповідає ринковим відносинам. Як підкреслює М. Г. Чумаченко, усе, що було розроблене раніше, – це надійний фундамент для практичного використання економічного аналізу за нових умов [10].

Сьогодні економічний аналіз стає вагомим інструментом в оптимізації облікової, податкової, інвестиційної, кредитної, маркетингової політики підприємств. Разом з тим, сформований практичний досвід свідчить про те, що можливості економічного аналізу для вирішення даних проблем повною мірою не реалізуються на багатьох підприємствах.

Розвиток сучасних комп'ютерних технологій, у тому числі тих, які використовуються для автоматизації систем управління діяльністю підприємств, створює необхідні умови для вдосконалення оперативного аналізу їх роботи. Його можливості дозволяють у стислі терміни отримувати інформацію про виконання виробничої програми, своєчасності виконання договірних зобов'язань, стан розрахунків тощо.

Розвиток виробництва викликав необхідність модернізації виробничих потужностей, здійснення капітальних вкладень, визначення та пошуку джерел фінансування для здійснення інвестиційних проєктів. Разом із тим, в останні роки збільшилась кількість підприємств, які в результаті ефективного управління своєю діяльністю почали володіти значним капіталом для інвестування в діяльність інших компаній. Інвестиційна діяльність тією чи іншою мірою властива будь-якому підприємству. При великому виборі видів інвестицій підприємство стикається із необхідністю обирати варіант інвестиційного рішення. Прийняття інвестиційного рішення неможливе без урахування таких факторів: вид інвестиції, вартість інвестиційного проєкту, обмеженість фінансових ресурсів, доступних для інвестування, ризик, пов'язаний з прийняттям того чи іншого рішення тощо. В умовах інфляції, розвитку фінансового ринку, появи можливостей для отримання економічних вигод від здійснення фінансових вкладень зростає потреба в комплексних дослідженнях власних інвестиційних можливостей, ефективності капітальних і фінансових вкладень. Як наслідок, особливої актуальності набувають методи аналізу та оцінки ефективності інвестиційних проєктів, а також дослідження впливу ефективності інвестицій на ефективність господарської діяльності підприємства, що реалізує інвестиційний проєкт [14].

Саме тому перспективним напрямком економічного аналізу стає інвестиційний аналіз. Необхідна подальша адаптація зарубіжного досвіду в цій галузі до реалій української економіки і розробка власних комплексних методик інвестиційного аналізу, які враховують особливості функціонування вітчизняних підприємств.

Економічний розвиток економіки країни залежить від рівня інноваційної діяльності кожного підприємства. Впровадження інновацій є головним рушійним чинником забезпечення ефективної діяльності як окремих підприємств, так і економіки країни в цілому. Політика держави спрямована на побудову інноваційної економіки. У той же час інновації та інноваційна діяльність досі не розглядаються

як самостійні об'єкти не тільки економічного аналізу, але і бухгалтерського обліку. Звідси виникають проблеми, пов'язані з обліком інновацій, розкриттям інформації про них у фінансовій звітності, обґрунтуванням системи показників ефективності інноваційної діяльності, розробкою комплексних методик її аналізу. Оцінювання результатів інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, її облік та аналіз вимагають нових концептуальних підходів [15]. Це обумовлює необхідність розвитку ще одного напрямку економічного аналізу – інноваційного аналізу.

У даний час в Україні велика кількість підприємств, що не зуміли пристосуватися до ринкових відносин, впали в глибоку кризу. Проблема неплатоспроможності, банкрутства боржника, не спроможного виконувати свої зобов'язання, – одна з найбільш актуальних проблем ринкової економіки. Це обумовлює потребу у виявленні факторів і причин фінансової неспроможності підприємств, об'єктивної ідентифікації ознак банкрутства за допомогою діагностичного аналізу, спрямованого на обґрунтування ефективних заходів щодо фінансового оздоровлення господарюючих суб'єктів. І. А. Бланк підкреслює, що здійснення постійного моніторингу (діагностичного аналізу) фінансового стану підприємства з метою раннього виявлення ознак його кризового розвитку є необхідним етапом на початку формування та реалізації політики антикризового фінансового управління підприємством при загрозі банкрутства [3]. Разом з тим, методика діагностичного аналізу є недостатньо розробленою, потребують уточнення система показників, методи і процедури аналізу. Саме тому недосліджені взаємозв'язки попереднього (експрес-) і наступного (комплексного) діагностичного аналізу ознак банкрутства вимагає розвитку методики аналізу чутливості показників в оцінці фінансової неспроможності, не розроблені питання формування інформаційної бази, організації аналізу стану внутрішнього і зовнішнього бізнес-середовища.

У сучасних умовах зростає роль аналізу як власного фінансового стану підприємства, так і його ділових партнерів. Головним джерелом інформації для цього стає бухгалтерська (фінансова) звітність. Одночасно виникає потреба в розвитку методичних положень її аналізу, спрямованого на удосконалення аналітичних можливостей окремих звітних форм, створення дієвих механізмів оцінки негативних факторів, що впливають на фінансовий стан підприємств, і вживання своєчасних заходів щодо його оздоровлення.

Із розвитком ринкових відносин стає все більш очевидним, що так звані матеріальні активи не є єдиним чинником забезпечення прибутковості організації і що існують інші їх види, які не мають такої класичної ознаки, як речовинна субстанція, але можуть відігравати важливу роль у процесі отримання підприємством прибутку. Нематеріальні активи є одним із принципово нових об'єктів бухгалтерського обліку, що з'явилися в її теорії і практиці на етапі становлення і розвитку ринкових відносин в Україні. Таким чином, виникла необхідність у розробці сучасних методичних підходів до аналізу цих об'єктів, націленого на досягнення економічних цілей господарюючих суб'єктів.

Крім того, окремим аналітичним дослідженням мають підлягати такі економічні явища і процеси, що вимагають оцінки для забезпечення ефективності діяльності господарюючих суб'єктів, як ділова активність, виробничі, фінансові і комерційні ризики, кредитоспроможність тощо.

Сьогодні вагоме місце займає маркетинговий аспект діяльності підприємств, що втілюється у формуванні стилю мислення керівника з пріоритетною орієнтацією на запит споживача, у підтримці конкурентоспроможних позицій, максимальному використанні сприятливих умов участі на ринку тощо. Це зумовлює розширення сфери аналітичних досліджень, зміну їх цільової орієнтації, трансформацію загальної моделі комплексного економічного аналізу. Маркетингова діяльність передбачає розв'язання цілої низки аналітичних задач, пов'язаних: з дослідженням місткості ринку, його кон'юнктури, ступенем конкурентності та станом урегульованості тощо. Проведені маркетингові дослідження дають змогу формувати виробничу програму, визначати сферу та механізми ділового партнерства в ресурсозабезпеченні та ресурсовикористанні, сервісному обслуговуванні тощо. У такий спосіб досягаються мінімізація втрат і упущеної вигоди, переконливість управлінських дій, маневреність виробничо-фінансового менеджменту. Таким чином, орієнтація всієї діяльності підприємств на продажі товарів, продукції, робіт, послуг зумовлює необхідність розвитку ще одного напрямку аналітичних досліджень – маркетингового аналізу, націленого на вивчення ринків збуту, попиту на продукцію, її конкурентоспроможності, комерційного ризику, формування цінової політики підприємств тощо.

В останні роки в Україні інтенсифікувався розвиток фінансово-кредитних інститутів (лізингових, факторингових, консалтингових, страхових компаній, фондових, товарних бірж тощо). Для підвищення ефективності їх функціонування також необхідно здійснювати розробку комплексних методик аналізу їх діяльності.

Децентралізація системи управління економікою країни, зміщення економічних пріоритетів у бік мікрорівня, посилення комерційної таємниці призвели до практично повної відсутності досліджень в області галузевого аналізу. Деякі із розроблених на сьогодні методик комплексного аналізу діяльності підприємств претендують на універсальний характер і найчастіше не враховують специфіку окремих

галузей, що в кінцевому підсумку може спотворити правильність аналітичних висновків, отриманих на основі використання таких методичних підходів. Вважаємо, що для підвищення обґрунтованості проведеної в країні економічної політики потрібен розвиток даного, такого важливого виду економічного аналізу.

Ще однією областю наукових і прикладних досліджень має стати перспективний аналіз, спрямований на вивчення можливих варіантів розвитку підприємств, вироблення методів досягнення найбільш бажаних результатів, обґрунтування планів розвитку організації в умовах невизначеності і ризику. Для цього необхідно більш широке впровадження в практичну діяльність економіко-математичних методів і сучасних технологій обробки економічної інформації.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналітична наука перебуває в стані розвитку, вимагають уточнення, доповнення та адаптації до нових умов господарювання розроблені в попередні періоди методики аналізу використання економічного потенціалу підприємств, виробництва продукції, її собівартості, фінансового стану підприємств.

Особливої актуальності набувають методи аналізу та оцінки ефективності інвестиційно-інноваційних проєктів, а також дослідження впливу ефективності інвестицій та інновацій на ефективність господарської діяльності організацій, що реалізує інвестиційний проєкт.

Проблема неплатоспроможності багатьох підприємств одна із актуальних проблем ринкової економіки. Це обумовлює потребу у виявленні факторів і причин фінансової неспроможності підприємств, об'єктивної ідентифікації ознак банкрутства за допомогою діагностичного аналізу. Методика діагностичного аналізу є недостатньо розробленою, потребують уточнення система показників, методи і процедури аналізу.

Зростає роль аналізу ділових партнерів підприємства. Головним джерелом інформації для цього стає бухгалтерська (фінансова) звітність. Одночасно виникає потреба в розвитку методичних положень її аналізу, спрямованого на удосконалення аналітичних можливостей окремих звітних форм, створення дієвих механізмів оцінки негативних факторів, що впливають на фінансовий стан підприємств, і вживання своєчасних заходів щодо його оздоровлення.

Із розвитком ринкових відносин нематеріальні активи стали одним із принципово нових об'єктів бухгалтерського обліку. Таким чином, виникла необхідність у розробці сучасних методичних підходів до аналізу цих об'єктів, націленому на досягнення економічних цілей господарюючих суб'єктів.

Окремим аналітичним дослідженням мають підлягати ділова активність, виробничі, фінансові і комерційні ризики, кредитоспроможність тощо.

Орієнтація всієї діяльності підприємства на продаж товарів, продукції, робіт, послуг зумовлює необхідність розвитку ще одного напрямку аналітичних досліджень – маркетингового аналізу, націленого на вивчення ринків збуту, попиту на продукцію, її конкурентоспроможності, комерційного ризику, формування цінової політики підприємств.

Отже, подальший розвиток економічного аналізу потребує фундаментального перегляду низки методологічних підходів, збагачення його концептуальних положень результатами вітчизняних і західних наукових розробок, адаптованих до національних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баканов М. И. Теория экономического анализа : учеб. / М. И. Баканов, А. Д. Шеремет. — [3-е изд., перераб.]. — М. : Финансы и статистика, 1993. — 336 с.
2. Барнгольц С. Б. Экономический анализ хозяйственной деятельности на современном этапе развития / С. Б. Барнгольц. — М. : Финансы и статистика, 1984. — 214 с.
3. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. — К. : Ника-Центр, 2002. — 629 с.
4. Вейцман Н. Р. Счетный анализ: методы исследования деятельности торгового предприятия по данным его бухгалтерии / Н. Р. Вейцман. — [3-е доп. изд.]. — М. : Ред.-изд. отдел объединенных работников учета, 1926. — 105, IV с.
5. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / В. М. Івахненко. — К. : КНЕУ, 2000. — 263 с.
6. Каракоз И. И. Теория экономического анализа / И. И. Каракоз, В. И. Самборский. — К. : Вища школа, 1989. — 255 с.

7. Мошенський С. З. Економічний аналіз : [підруч. для студ. екон. спец. ВНЗ] / С. З. Мошенський, О.В. Олійник ; за ред. д.е.н. Ф. Ф. Бутинця. — [2-ге вид., доп. та перероб.]. — Житомир : ПП «Рута», 2007. — 704 с.
8. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособ. / Г. В. Савицкая. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — Минск : ИП "Экоперспектива", 1998. — 498 с.
9. Усачев А. Я. Экономический анализ баланса / А. Я. Усачев. — [2-е изд.]. — М. : РИО Объединения Работников Учета, 1926.
10. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. М. Г. Чумаченко. — [2-е вид., перероб. і доп.]. — К. : КНЕУ, 2003. — 556 с.
11. Шадрин Г. В. Экономический анализ : [учеб. пособ., практикум, тесты] / Г. В. Шадрин ; Московский гос. ун-т экон., стат. и инф-ки. — М., 2007. — 229 с.
12. Шеремет А. Д. Теория экономического анализа / А. Д. Шеремет. — М. : Инфра-М, 2002. — 333 с.
13. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. / Г. І. Купалова. — К. : Знання, 2008. — 639 с.
14. Роль аналізу інвестиційної діяльності в системі управління підприємством [Електронний ресурс] / Сайт бібліотеки наукових ресурсів. — Режим доступу : http://globalteka.ru/books/doc_details/5321....html.
15. Загородній А. Г. Напрями вдосконалення обліку витрат на інновації [Електронний ресурс] / А. Г. Загородній, А. Б. Бойчук. — Режим доступу : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13975/1/46_309-313_Vis_727_Menegment.pdf.